NEEM NOU DE COMMISSIE GELIJKE BEHANDELING*

Wouter Hins

Op 1 juni j.l. vergaderde de VMC over het rapport van de commissie-Dommering, getiteld 'Klachten over mediapublicaties'. Misschien was u er zelf bij. Anders verwijs ik u naar de prikkelende rapportage die Ewout Jansen verderop in dit nummer geeft. Tegenstrijdige meningen botsten in de zaal, maar ook in mijn eigen hoofd. Goed aan het rapport vond ik dat het een duidelijk onderscheid maakt tussen twee perspectieven: het professionele perspectief en het consumentenperspectief. Enerzijds is het wenselijk dat de beroepsgroep zich structureel bezig houdt met de vraag wat 'goede journalistiek' inhoudt. Mede aan de hand van ervaringen uit de praktijk kan de Nederlandse Vereniging van Journalisten – eventueel bijgestaan door anderen – vuistregels ontwikkelen voor ethische dilemma's. Anderzijds hebben slachtoffers van mediapublicaties behoefte aan een eenvoudige, toegankelijke en niet te kostbare procedure. De huidige Raad voor de Journalistiek probeert beide doelen tegelijk te dienen en dat wringt. Gedupeerde burgers willen weten of zij in hun recht staan, niet alleen als praktijkvoorbeeld dienen bij de ontwikkeling van een gedragscode. De titel van het proefschrift over de Raad voor de Journalistiek waarop Mentink in 2006 promoveerde, spreekt boekdelen: 'Veel raad, weinig baat'[1].

Wat mij betreft is het probleem niet dat de Raad voor de Journalistiek als geschilbeslechter geen 'tanden' heeft. Dat is de keerzijde van een snelle en goedkope procedure. De burger die een executoriale titel wil, kan naar de gewone rechter. Dat kost een smak geld, maar dan heb je ook wat: een mogelijkheid tot schadevergoeding, rectificatie of verbod. Wel een echt probleem zijn de volgende twee constateringen:

a. Het is verwarrend dat de Raad voor de Journalistiek andere criteria toepast dan de civiele rechter. Journalisten kunnen na een nederlaag schouderophalend zeggen dat de Raad 'ook maar een mening' gaf. Beide partijen blijven in het onzekere omtrent hun rechtspositie, waardoor een schikking wordt bemoeilijkt.
b. Voor een serieuze geschilbeslechting is het te zot voor woorden dat de gedaagde kan wegblijven en iedere medewerking aan het onderzoek kan weigeren. Bij de Raad voor de Journalistiek mag dat, want de Raad heeft geen wettelijke grondslag en is niet bekleed met enig openbaar gezag.

Minder gelukkig vind ik daarom de concrete voorstellen die de commissie-Dommering deed. Zij pleit ervoor dat de 'branche' zelf een oplossing creëert voor de geschilbeslechting. Alleen als de branche in gebreke blijft, zou een wettelijke regeling in aanmerking komen. De overgrote meerderheid van de commissie is in dat geval geporteerd voor het bij wet instellen van een Ombudsman voor de publieksmedia. Die zou als voorportaal gaan dienen voor een vernieuwde Raad voor de Journalistiek, die – als ik de commissie goed begrijp – op privaatrechtelijke basis blijft functioneren. Wat betreft de toe te passen normen denkt de commissie aan een door de branche opgestelde leidraad voor behoorlijk journalistiek handelen. De minister van OCW heeft het voorstel meteen opgepikt. Op het Nationale Uitgeverscongres op 14 juni j.l. zei Marjan Hammersma, namens minister Plasterk, dat de minister het creëren van een goede klachtenregeling primair een verantwoordelijkheid vindt

* Gepubliceerd in *Mediaforum* 2007-7/8, p. 217.

1 J. Mentink, *Veel raad, weinig baat. Een onderzoek naar nut en noodzaak van de Nederlandse Raad voor de Journalistiek*, diss. UL, Rotterdam: Ad. Donker 2006.

van de branche, ook in financieel opzicht[2]. De twee zojuist door mij gesignaleerde problemen blijven zo onverminderd voortbestaan.

Ik vraag me af of het niet beter kan. Waarom niet het voorbeeld van de Commissie gelijke behandeling (CGB) gevolgd? Ook deze commissie is ingesteld om te oordelen over geschillen waarbij botsende grondrechten betrokken zijn. Heeft de Raad voor de Journalistiek vaak te maken met casus waarbij de vrijheid van meningsuiting botst met het recht op privacy, de CGB ziet zich dikwijls geconfronteerd met een botsing tussen het verbod van discriminatie en de godsdienstvrijheid, resp. de vrijheid van vereniging. De commissie is ingesteld bij wet, te weten artikel 11 van de Algemene wet gelijke behandeling, en wordt gefinancierd door de overheid[3]. Belangrijkste taak van de CGB is om naar aanleiding van klachten te onderzoeken of verboden onderscheid is gemaakt als bedoeld in de Awgb. Wil de klager (m/v) alleen een oordeel over de rechtmatigheid, dan volstaat de goedkope rechtsgang bij de CGB. Wil hij schadevergoeding of een verbod, dan zal hij naar de gewone rechter moeten. Daarbij kan de procedure bij de CGB als voorfase dienen. De rechter is niet gebonden aan het oordeel van de commissie, maar omdat het materiële recht hetzelfde is heeft een uitspraak van de CGB een voorspellende waarde.

De CGB heeft een ruime wettelijke bevoegdheid inlichtingen en bescheiden te vorderen (art. 19 Awgb), zodat de beschamende vertoning van gedaagden die de rechtsgang frustreren zich niet voordoet. Voorts kan de CGB in bijzondere gevallen zelf naar de burgerlijke rechter stappen om te vorderen dat een gedraging onrechtmatig wordt verklaard dan wel wordt verboden of ongedaan gemaakt. Het slachtoffer hoeft dan niet de kosten en de risico's van het procederen bij de civiele rechter te dragen. Die bevoegdheid heeft de commissie uiteraard niet wanneer het slachtoffer daartegen bedenkingen heeft (art. 15 Awgb). De verplichte jaarverslagen van de CGB (art. 20 Awgb) leveren een bijdrage aan de rechtsontwikkeling, juist omdat de commissie het normale recht toepast. Als je een eenvoudige, toegankelijke en niet te kostbare geschillenregeling wilt voor mediapublicaties, zonder de zwakheden van de huidige Raad voor de Journalistiek, is het niet nodig opnieuw het wiel uit te vinden. Mijn advies zou zijn: schrijf gewoon de artikelen 11 t/m 21 van de Awgb over, met kleine aanpassingen waar nodig[4].

---

2 De inhoud van de toespraak is samengevat op de website van het blad Adformatie *http://www.adformatie.nl/nieuws/ModuleItem50716.html*.

3 Wet van 2 maart 1994, Stb. 230.

4 De Commissie gelijke behandeling en het College bescherming persoonsgegevens worden vaak gezien als lobbyisten voor het grondrecht dat zij in hun naam voeren. Een neutrale naam als 'Geschillencommissie mediapublicaties' verdient daarom de voorkeur.